

İSTANBUL GEZGİNLERİ

Aksiyon 19 / 03.03.2013

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZESİ

Osman Hamdi Bey'in yadigarı...

İçindekiler

İstanbul Arkeoloji Müzesi.....	3
Müzedeki Bazı Önemli Eserler:.....	7
Tanrı Bes Heykeli.....	7
Tabnit Lahdi.....	7
Likya Lahdi.....	7
Satrap Lahdi	8
Ağlayan Kadınlar Lahdi	8
İskender Lahdi	8
Sidamara Lahdi.....	8
Hekate Tapınağı Frizleri.....	9
Marsyas Heykeli	9
Tykhe Heykeli	9
Ephebos Heykeli.....	10
Okeanos Heykeli.....	10
Siloa Yazıtı	10
Sappho Başı.....	11
Mısır Mezar Buluntuları	11
İştar Kapısı.....	12
Kadeş Barış Anlaşması.....	12
Hammurabi Kanunu	13
En Eski Aşk Şiiri.....	14
Osman Hamdi Bey.....	15
Planlar	20
Notlar	27

İstanbul Arkeoloji Müzesi

Arkeoloji Müzesi'nin temelleri 1846 senesinde Sultan Abdülmecid'in Yalova'ya düzenlediği bir gezi sonrasında atılır. Sultan Abdülmecid bu gezisinden dönerken Yalova'da gördüğü Bizans yazıtlarının da beraberinde getirilmesini ister ve İstanbul'a döndüğünde de Tophane Müşir'i (Müşir günümüzde mareşalliğe denk düşen bir rütbedir) Fethi Ahmet Paşa'ya (Üsküdar sirtlarında bulunan ve Fethi Paşa Korusu olarak bildiğimiz korunun banisidir Fethi Ahmet Paşa) bu eserlerin sergilenmesinin sağlanması görevini verir. Fethi Ahmet Paşa o dönemde silah deposu olarak kullanılan ve genellikle de artık kullanılmayan ve hatta tarihi eserler sayılabilecek silahların depolandığı Aya İrini Kilisesi'nin avlusunu iki bölüme ayırarak bir bölümünde eski askeri malzemeleri (mehteran bölümünün müzik aletleri de dahil olacak şekilde), diğer bölümünde Yalova'dan getirilen mevzu bahis yazıtları sergilemeye başlar. İlk bölüm Mecma-i Esliha-i Atika (Eski Silah Koleksiyonu), ikinci bölüm de Mecma-i Asar-ı Atika (Eski Eserler Koleksiyonu) adını alacak ve bu bölümler sırası ile bugünkü Askeri Müze'nin ve Arkeoloji Müzesi'nin temellerini oluşturmuş olacaktır.

1869 senesinde, Sadrazam Mehmed Emin Ali Paşa zamanında müzenin yönetimi Galatasaray Lisesi tarih öğretmenlerinden Edward Goold'a teslim edilir. Dönemin Maarif Nazırı da Saffet Paşa'dır. Saffet Paşa, dört bir yandaki valiliklere bir genelge yayınlara ve muhitlerinde bulunan tarihi eserleri korunaklı bir şekilde ve tanımlayarak Payitaht'a göndermelerini ister. Memleketin dört bir yanından tarihi eser gelmektedir artık müzeye. Evet, artık adı Müze-i Hümayun'dur bu kuruluşun.

Sadrazam Mehmet Emin Ali Paşa vefat edince bir süre ilgilenen olmaz müze ile ama Ahmed Vefik Paşa'nın Maarif Nazırlığı döneminde, 1872'de, bu sefer Avusturya Lisesi'nin müdürü Dr. Philipp Anton Dethieri getirilir müze müdürlüğüne. Onun döneminde müzenin koleksiyonu biraz daha genişler ve artık bulunduğu yere

şığmaz olur. Bunun üzerine Çinili Köşk Müze-i Hümayun'a tahsis edilir. 1875'te taşınmaya başlar müze ancak açılışı 1880'i bulacaktır. Dethieri, müze müdürlüğü sırasında, 1874 senesinde bir de nizamname yayınlanmasını sağlar. On sene yürürlükte olacak bu Asar-ı Atika Nizamnamesi'ne göre Osmanlı topraklarında yapılan kazılarda bulunan eserlerin 3'te 1'i kazıyı yapanın hakkıdır, 3'te 1'i kazının yapıldığı toprağın sahibinin ve son bölümü de devletin. Elbette yetersiz bir nizamnamedir bu ama en azından artık tarihi eserlerle ilgili bir kanun vardır.

1881 senesinde müze müdürü Dr. Philipp Anton Dethieri vefat eder. Maarif Nezareti bunun üzerine iyi ilişkiler içerisinde bulunduğumu Almanya'da bulunan büyük elçiliğimize bir emir gönderir: Tarihi eserlerden anlayan birisinin bulunması ve kendisine dolgun ücret karşılığında Müze-i Hümayun müdürlüğünün teklif edilmesini ister. Berlin Müzesi başkatibi Dr. Millhofer ile altı ay boyunca görüşmeler devam eder. Tam anlaşılacak üzereyken beklenmedik bir şey olur: Eski Sadrazam İbrahim Edhem Paşa'nın oğlu Osman Hamdi Bey Müze-i Hümayun müdürlüğüne atanır.

Osman Hamdi Bey'e bu göreve atanmasından sadece bir kaç ay sonra başka bir görev daha verilir. Kendisinden Sanayi-i Nefise Mektebi'ni kurması istenilmiştir. Osman Hamdi Bey her iki görevi de aynı anda yürüteceği için Sanayi-i Nefise Mektebi'nin binasının hemen Çinili Köşk'ün yanına yapılmasını sağlar. Mimar Alexandre Vallury'nin tasarlayıp inşa ettiği bu bina, bugün Eski Şark Eserleri Müzesi olarak kullanılmakta olan binadır.

Osman Hamdi Bey müze müdürlüğünün ilk yıllarında Nemrut Dağı'nda Almanların yaptıkları kazılara katılır. Dönüşünde kendisi ile birlikte kazılara katılan heykeltıraş Yervant Osgan ile beraber kazı sonuçlarını anlattıkları ve Türk arkeolojisinin ilk önemli eseri olan 'Le Tumulus de Nemroud Dagh' isimli kitabı yayınlarlar. Bu kazı çalışmalarının ardından Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin yetersiz kaldığını fark eden Osman Hamdi Bey 1884 senesinde yeni bir

nizamname yayınlanmasını sağlar. Buna göre artık Osmanlı topraklarında bulunan her türlü eski eser devletin malıdır. Nemrud Dağı'nda yaptığı ilk kazı çalışmasının ardından 1887'de Sayda'da bulunan mezarları incelemek için görevlendirilir Osman Hamdi Bey ve tüm dünyada ses getiren ve kendisini müzecilik alanında meşhur eden Sayda Kazıları'nı gerçekleştirir. Bu kazılarda 18 lahit bulunmuştur ve bu 18 lahdin içlerinde Tabnit Lahdi, İskender Lahdi ve Ağlayan Kadınlar Lahdi'nin de bulunduğu 11'i İstanbul'a getirilir. Artık Çinili Köşk de yeterli olmamaktadır müze için. Sayda Kazıları'nın sonuçlarından bir hayli memnun olan Sultan Abdülhamid bir irade yayınlar ve bu iradeye göre Osman Hamdi Bey'in kazılarına devam edebilmesi için tekrar Sayda'ya gönderilmesini, artık yetersiz kalan Çinili Köşk'ün yanı sıra müze olarak kullanılmak üzere bir bina yapılmasını ve Sayda Kazıları'nın yapılabilmesini sağlayan toprak sahibi Mehmet Şerif'e 1500 TL'lik bir ikramiye verilmesini buyurur. Osman Hamdi Bey'i en çok sevindiren yeni bina yapımına dair iradedir. Mimar arkadaşı Vallury'den yine kolları sıvamasını ister. Vallury, Ağlayan Kadınlar Lahdi'nden esinlenerek müze binasını tasarlar. Önceleri tek katlı olarak tasarlanan bina daha sonra Osman Hamdi Bey'in ısrarları ve Sultan Abdülhamid'in de onayı ile birlikte iki katlı olarak inşa edilir. Yeni bina 13 Haziran 1891 tarihinde hizmete girer.

Osman Hamdi Bey'in getirdiği dinamizm ile birlikte Anadolu'da birçok kazı çalışmaları yürütülür ve henüz yeni yapılmış olan bina bile yetersiz kalacağıнын sinyallerini verir. Bunun üzerine 1898 senesinde yine Mimar Vallury'nin yaptığı planlarla mevcut binanın kuzey cephesine bir bölüm yapılmasına karar verilir. Mimar Pietro Bello'nun kontrolü altında yapılan bu yeni kanat 1903 senesinde tamamlanır. Bu bölüm de kısa sürede dolunca 1904 senesinde bu sefer ilk binanın güney cephesine bir kanat daha inşa edilmeye başlanır. Bu kanat da 1907 senesinde tamamlanarak hizmete açılır. 1910 senesinde Osman Hamdi Bey'in vefat etmesi üzerine müze müdürlüğüne kardeşi Halil Edhem Eldem getirilir. Edhem Eldem Bey Yakın Doğu eserlerinin Yunan, Roma ve Bizans eserlerinden ayrı bir

şekilde sergilenmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu yüzden 1917 senesinde Cağaloğlu'nda başka bir binaya taşınan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin boşalan binasını Eski Şark Eserleri müzesi olarak kullanılmasını sağlar.

Arkeoloji Müze'sinin ilk binası olan Çinili Köşk'ün Türk ve İslam Eserleri Müzesi olarak kullanılması 1953 senesinde gerçekleşir ancak daha sonra da bu müze tekrar Arkeoloji Müzesi'ne bağlanır ve Selçuklu ile Osmanlı dönemi çini ve seramikleri sergilenmeye başlanır.

Cumhuriyet döneminde, 1968 senesinde, müzeye bir de ek bina yapılmaya başlanır. Bu bina ana binanın arka tarafında kalacak ve geçiş ana binadan olacak şekilde tasarlanmıştır. Ek bina 1983 senesinde kabaca tamamlanır ancak açılışı eski müze binasının açılışının yüzüncü yıl dönümünde 13 Haziran 1991 tarihinde gerçekleştirilir.

İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde yaklaşık olarak, 600 bini sikkeler, 80 bini çivi yazılı belge, 70 bini kitap ve 250 bini de arkeolojik eser olmak üzere 1 milyondan fazla eser bulunmaktadır. Bu eserlerden en çok ilgi çekenleri şunlardır:

Büyük İskender Başı
Ephebos Heykeli
Okeanos Heykeli
İskender Lahdi
Ağlayan Kadınlar Lahdi
Marsyas Heykeli
Sappho Başı
Tykhe Heykeli
Siloa Yazıtı
Güneş Saati
Mısır Mezar Buluntuları
İhtar Kapısı
Kadeş Anlaşması

Hammurabi Kanunları En Eski Aşk Şiiri

Müzenin bir de Osman Hamdi Bey tarafından kurulan kütüphanesi bulunmaktadır. Kütüphane müzenin kuzey kanadının üst katında 500 metre karelik bir alana yayılmaktadır. Bugün bir kısmı el yazması olan 80 bin kadar kitap ve süreli yayını barındırmaktadır. Kütüphanede genellikle arkeoloji, sanat tarihi, tarihi ve İstanbul ile ilgili eserler bulunmaktadır. Ziyaretçilere kapalı olan kütüphanenin insana huzur veren bir yapısı bulunmaktadır. Kütüphanede araştırma yapabilmek için müze müdürlüğünden özel izin alınması gerekmektedir.

Müzedeki Bazı Önemli Eserler:

Tanrı Bes Heykeli

Bes Mısır kökenli bir cüce tanrıdır. Bisu ve Aha olarak da adlandırılmaktadır. Savaş tanrısıdır. Aynı zamanda ev, anne, çocuklar ve doğumun tanrısı olarak da bilinir. Zaman içerisinde iyiliklerin koruyucusu, kötülüklerin de düşmanı olan bir tanrı haline gelmiştir. 'Aha' ismi savaşçı anlamına gelmektedir. Ayı, aslan ve yılan gibi hayvanları çıplak elle öldürebilecek kadar güçlüdür. Yunan mitolojisinde de görülür. Bes aynı zamanda arkaik dönem Kıbrıs adasının da koruyucu tanrısıdır ki bu heykel de Kıbrıs'tan gelmiştir.

Tabnit Lahdi

Sayda kazılarında bulunan en eski tarihli eserdir. Gövdesindeki Mısır hiyeroglifi yazıdan ilk sahibinin Penephtah isimli Mısırlı bir komutan olduğu anlaşılmaktadır. Ayak ucundaki Fenike alfabesi ile yazılmış yazıdan da ikinci sahibinin Sidon Kralı Tabnit olduğunu anlıyoruz. M.Ö.6. ya da 7. yüzyıla aittir.

Likya Lahdi

M.Ö. 4. yüzyılın başlarına tarihlenmektedir. Lahdin uzun yüzlerinden birinde yaban domuzu avına giden atlılar, diğer yüzünde de aslan

avlayan amazonlar resmedilmiştir. Dar yüzlerde ise kentauros mücadeleleri yer alır.

Satrap Lahdi

M.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Adı bilinmeyen bir Sidon kralına aittir. Lahdin üzerinden kralın hayatından sahneler yer almaktadır ve bu sahnelerde ana figürün kıyafeti Perslilere ait kıyafetler olduğu için satrap lahdi denilmektedir. Satrap Perslilerin valilerine verdikleri isimdir.

Ağlayan Kadınlar Lahdi

M.Ö. 360 yılında ölen Sidon Kralı I. Straton'a ait olduğu sanılmaktadır. Lahdi çevreleyen yüzlerinde 18 üzgün kadın bulunmaktadır. Bu kadınlar kralın eşleri ya da haremindeki kadınlardır.

İskender Lahdi

Büyük İskender tarafından Issos Savaşı'ndan sonra Sidon tahtına geçirilen Kral Abdalonymos'a ait olduğu düşünülen lahit, M.Ö. 4. yüzyılın sonuna tarihlenmektedir. Lahdin uzun yüzlerinden birisinde Perslerle yapılan Issos Savaşı anlatılmaktadır ki bu sahnede sırtında aslan postu olan kişi Büyük İskender'dir. Lahit de ismini bu karakterden almaktadır.

Sidamara Lahdi

Eski adı Sidamara olan Konya'nın Ambar Köyü'nde bulunduğu için bu adı almıştır. 32 ton ağırlığı ile dünyanın en ağır lahididir. 1900 yılında Osman Hamdi Bey'in çabaları ile İstanbul'a getirilmiştir. Bir yüzünde kitap okuyan bir filozof, bir yanında Armetis kıyafetleri içinde kızı ve Demeter kıyafetleri içinde karısı ile resmedilmiştir. Her iki yanlarında da atlarının yularlarını tutan Dioskuruslar bulunmaktadır. Lahit M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

Hekate Tapınağı Frizleri

Muğla Yatağan civarına yapılan kazılarda Lagina Hekate Kutsal Tapınağı'nın frizleri bulunur. Tapınağın dört ayrı cephesinde bulunan frizlerde dört ayrı konu işlenmektedir.

- Doğu Cephesi: Zeus'un doğumu ve yaşımı
- Kuzey Cephesi: Amazonlar ve Grekler arasındaki barış ve dostluk
- Batı Cephesi: Tanrılar ve gigantar arasındaki savaş
- Güney Cephesi: Kariyalı tanrılar ve onların kutsandığı kentler

Marsyas Heykeli

Kollarından bir ağaca asılmış olarak tasvir edilen Marsyas'ın, gördüğü işkence yüzünden gerilen kasları göze çarpar. Adeta fiziksel açıdan sessiz fakat öfkeli bir ifadesi vardır. Bu özel heykel orijinalinde, solunda oturan Apollon ve sağında derisini yüzmek için bıçak bileyen bir kölenin olduğu heykel grubunun, merkezine yerleştirilmiş olmalıdır.

Anadolu'ya özgü bir hikayenin baş karakteri olan Marsyas, Tanrı Apollon ile giriştiği rekabetin sonuçlarına katlanır bir halde tasvir edilmiştir. Hikayeye göre, Marsyas flütünü Tanrı Apollon'un lirinden daha güzel çaldığını iddia eder. Apollon ile müzik yarışmasında berabere kalınca Apollon Marsyas'a enstrümanını ters çevirip aynı anda hem çalıp hem şarkı söylemesini söyler. Fakat Marsyas bu meydan okumayı yerine getiremez ve Apollon yarışmayı kazanır. Bir ölümlünün kendisine meydan okumasına öfkelenen Tanrı Apollon Marsyas'ın canlı canlı derisini yüzüp derisini bir çam ağacına asar. Fakat sonradan kapıldığı öfkeden pişmanlık duyarak lirini kırar ve Marsyas'ı bir ırmağa çevirir. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Tykhe Heykeli

Orijinali MÖ 4. yüzyıla ait olan bir eserin Roma Dönemi'nde, MS 2. yüzyılda, yapılmış bir kopyasıdır. Düzce'de bulunmuş olan eser zengin bir süslemeye sahiptir. Tanrıça Tykhe'nin başının üzerinde zeytin yapraklarıyla süslü şehir surunu temsil eden bir taç vardır. Sol kolunda çeşitli meyvelerle dolu bir bereket boynuzu ile zenginliğin simgesi olan Plutos ismindeki çocuğu taşımaktadır.

Tykhe, Okeanos'un kızlarından biridir. Kader, şans, başarı tanrıçasıdır. Her kentin bir Tykhe'si vardır. Tykhe'ler kentlerin koruyucu tanrıçaları olup, başlarında şehir suru şeklinde bir taçla gösterilirler. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Ephebos Heykeli

Heykel bir ephebi yani genç delikanlıyı göstermektedir. Olasılıkla bir atlettir ve güç bir çalışmadan sonra dinlenmek üzere, bir zamanlar üstünde bir kabartma veya herme bulunan uzun, dikdörtgen bir sütuna dayanmıştır. Çalışmasını henüz bitirmiş olmalıdır, çünkü korunmak amacıyla manto benzeri bir kıyafet giymiştir. Eserde bütün dikkat küçük yuvarlak başına doğru çekilmiştir. Belirgin kirpikler büyük gözler ve hafif aralık dudaklara sahiptir. Bugüne kadar bulunan antik eserler arasında benzersiz olanlarındandır. Muhtemelen bir gymnasiumu süsleyen bir heykel olmalıdır. Antik çağda tanrılar, tanrıçalar ve imparatorlar dışında toplum için önemli ama sıradan kişilerin de heykellere konu olduğunu göstermesi açısından önemli bir örnektir. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Okeanos Heykeli

Efes'ten getirilmiş olan ve MS 2. yüzyıla tarihlenen eser Nehir Tanrısı Okeanos'u kayalık bir yerde uzanmış şekilde tasvir etmektedir. Tanrı, yaşlı bir erkek olarak gösterilmiş olup adaleleri yaşlılığına rağmen güçlü işlenmiştir. Sol kolunu büyük testiye benzeyen bir kabın üzerine koymuştur. Okeanos, Uranos ile Gaia'nın oğludur. Yeryüzünün çevresinde akan bir nehir olarak düşünülür. Bütün akarsuların babasıdır. Denizin doğurganlık gücünü temsil eden kız kardeşi Tethys ile evlenmiş, çok sayıda çocuğu olmuştur. Oğulları akarsular, ırmaklar; kızları ise dereler ve kaynak sularıdır. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Silva Yazıtı

Kudüs'te Aynı-Silvan çeşmesi suyunun, kayadan çıktığı yerde yapılan yer altı kanalının içinde meydan çıkarılmıştır. Fenike alfabesi ile yazılmış en eski İbrani yazıtı olan bu yazıt, kanalın çıkış noktasına yakın, sol taraftaki kayaya yazılmıştı. Yazıt değişik uzunlukta altı satırdan meydana gelmiştir.

Bu yazıtta, yapılışı tarif edilen ve kaya içine kazılan tünel, suyunu şehir dışındaki Ceyhun kaynağından şehir içindeki Aynı-Silvan'ın bulunduğu noktaya gelmesini sağlıyordu. Bu kanal Kral Hezekiah (MÖ 725-697) tarafından yaptırılmıştır. Tevrat'ta 'Hükümdarlar Tarihi' bölümünde kanaldan bahsedilmektedir. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Sappho Başı

Roma Dönemi portre örneklerinden olan Sappho Başı, Lesbos (Midilli) adasında doğmuş olan şair Sappho'ya aittir.

M.Ö.7. yüzyıl ve 5yüzyıl arasında birçok lirik şair yaşamıştır. Bu dönemin en tanınmış şairi olan Sappho'nun bir bütün halinde günümüze kadar ulaşan yalnızca bir şiiri bulunmaktadır ve bu şiir de Aphrodite'ye yazılmış bir ilahidir.

Gençlik yıllarını doğduğu yer olan Lesbos'dan uzakta, Sicilya'da geçiren Sappho, geri döndüğünde Aphrodite'e tapınan bir grup kadının öğretmenine haline gelir. Bir efsaneye göre, sevdiği adam tarafından reddedilince kendisini uçurumdan atarak intihar etmiştir. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Mısır Mezar Buluntuları

Eski Mısırda ruhun ölümle vücudu terk edip daha sonra geri döndüğüne inanılırdı. Ölümünden sonra yaşam inancı çok yaygın ve yerleşmiş bir gelenek olduğu için mezar buluntuları günümüze kalan Mısır eserlerinin arasında önemli yer tutarlar. İnanca göre ölümünden sonra süregelen yaşam ancak vücudun varlığı ile olağandır. Bu yüzden ölüleri sosyal durumlarına göre ya piramit, mastaba, kaya mezarı gibi anıtsal mezarlara ya da kum içine kazılmış basit çukurlara gömmüşlerdir.

Anıtsal mezarlarda mumya, iç içe iki veya üç lahde konulurdu. Ahşap, insan şeklindeki (antropoit) lahitler Tebe kenti mezarlığı Der-El Bahri'de yapılan kazılarda bulunmuşlardır. Tebe özgü olan Tanrı Amon tapınağının rahip ve rahibelerine aittirler. Lahitlerin iç ve dış yüzeyleri ince bir alçı tabaka ile sıvanmış, üzeri dini metinler, ölüyü öbür dünyada koruyacak tılsımlı semboller ve mitolojik sahnelerle, çok renkli olarak süslenmiştir. Açık olarak sergilenmiş lahitte Bak-Na-Mut ve ayak ucunda kedisinin mumyaları görülmektedir. Mumyalama işleminden önce çıkarılan iç organlar, mumyalanarak

'kanop' adı verilen vazolara tek tek yerleştirilirdi. Bu vazoların kapakları ölülerin koruyucusu olan dört tanrının başı şeklindeydi. İnsan başlı Amset'in vazosunda mide, maymun başlı Hapi'nin vazosunda akciğerler ve şahin başlı Horus'un vazosunda karaciğer saklanırdı.

Bazen mumya boncuklardan örülmüş ağ şeklindeki örtülere sarılır ve başının altına tahta yastıklar yerleştirilirdi, ayrıca mezar odasına hasırdan yapılmış boncuk sepetleri konurdu.

(<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

İştar Kapısı

Pişmiş toprak, sırlı ve kabartmalı tuğlaların birleştirilmesinden oluşan, boğa ve ejder kabartmaları, Yeni Babil Devleti'nin başkenti Babil'in iç ve dış sur duvarlarını birleştiren Tanrıça İştar adına yaptırılmış olan anıtsal çifte kapıya aittir. Kapının duvarları, Tanrı Adad'ın kutsal hayvanı boğa ve Babil'in baş tanrısı Marduk'un kutsal hayvanı ejder 'Muşuşu'nun kabartmaları ile süslenmiştir. Tanrıça İştar'ın kutsal hayvanı olan aslan kabartmaları ise Babil'deki tören yolunun iki yanını süslemekteydi. Anıtsal yol kentin merkezindeki Marduk tapınağından başlayarak İştar Kapısı'nı geçer ve sur dışında yeni yıl bayramının kutlandığı 'bayram evi'nde son bulurdu. İştar kapısı ve Tören yolu Yeni Babil Çağı'nın en parlak devri olan II. Nabukadnezar zamanında MÖ 6. yüzyıl sonlarında yapılmışlardır. Kapının ve tören yolunun bir canlandırması da ayrıca sergilenmektedir. Yapının pek çok unsuru da Berlin Müzesi'nde bulunmaktadır. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Kadeş Barış Anlaşması

Tarihin bilinen ilk barış anlaşması olan Kadeş Anlaşması MÖ 13. yüzyılın iki büyük siyasi ve askeri gücü olan Hitit ve Mısır devletleri arasında yapılmıştır. Hitit Kralı III. Hattuşili ve Mısır Firavunu II. Ramses arasında yapılan bu anlaşmanın metnini içeren kil tablet 1906 yılında Boğazköy'de yapılan kazılarda ele geçmiştir.

Bu belgenin ortaya çıkmasından önce anlaşmanın yalnızca Mısır'da Karnak tapınağındaki bir stel üzerine Mısır hiyeroglifi ile yazılmış metni biliniyordu. Yazıtta III. Hattuşili'nin anlaşma metnini gümüş bir tablete yazdırıp Mısır'a gönderdiği bildirilmişse de bu belge henüz bulunamamıştır. O zamanın diplomasi dili olan Akadça ile yazılan

tablet çok kırık olup orijinal metnin hemen hemen yarısıdır. Daha sonra yapılan kazılarda, esas metne ait dört parça daha bulunmuş ve böylece metnin kırık olan kısımlarının tamamlanması mümkün olmuştur. Eşit koşullar altında imzalanan anlaşmanın metninde:

"Mısır ülkesi kralı, büyük kral, kahraman Re-masesa-mai Amana'nın (II.Ramses'in çivi yazısında yazılışı), Hatti ülkesinin büyük kralı Hattuşili ile dostluklarının, kardeşliklerinin ve büyük krallıklarının devamı için yaptıkları anlaşmadır." denmektedir. Ardından her iki kralın soyları ile bilgiler ve barış için yaptıklarını anlatan tekrarlardan sonra anlaşmanın maddeleri gelmektedir. Maddeler şöyle sıralanabilir:

'Eğer her iki ülkeden birine iç veya dış düşmanlar saldırırsa ve bunun için birbirinden yardım isterlerse, her iki taraf piyadesini ve süvarisini göndererek onun yardımına koşacaktır. Eğer bir asilzade Hatti ülkesinden kaçıp Mısır kralına sığınırsa, onu yakalayıp ülkesine geri gönderecektir.

Eğer Mısır ülkesinden, Hatti ülkesine ya da Hatti ülkesinden Mısır ülkesine kaçanlar olursa, birbirlerine geri vereceklerdir. Fakat bunlar şiddetle cezalandırılmayacak, onların gözlerinden yaş akmayacak, eşleri ve çocuklarından öç alınmayacak.'

Tarihin yazılı ilk barış anlaşması olması nedeniyle orijinal tabletin iki metre boyundaki bakır kopyası, Birleşmiş Milletler Bina'sının duvarına da asılmıştır. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Hammurabi Kanunu

Hammurabi, Eski Babil Sülalesi'nin 11 kralından altıncısıdır. MÖ 1792-1750 yılları arasında 43 yıl saltanat sürmüştür. Saltanatının 2. yılı "ülkede yasanın konulduğu" yıldır. Kanunun aslı 2.23 m boyunda diyorit bir stel üzerine yazılmıştır. Stel Susa'da bulunmuş ve Louvre Müzesi'ne götürülmüştür. Kanunun 282 maddesi olup üç bölümden oluşur.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde sergilenmekte olan bu metin, okullarda okutulmak ve mahkemelerde kullanılmak için tabletler üzerinde kopya edilenlerdir ve Nippur'da bulunmuştur. (<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

En Eski Aşk Şiiri

MÖ18.yüzyıl'a tarihlenen ve Eski Babil Dönemine ait olan bu yazıt dünyanın bilinen en eski aşk şiiri olarak nitelenmektedir. Sümer inancına göre toprağın bereketini ve döl yatağının verimli olmasını sağlamak amacıyla kralın yılda bir kez bereket ve aşk tanrıçası İnanna yerine bir rahibe ile evlenmesi kutsal bir görevdi. Bu şiir, büyük olasılıkla kral Suşin için seçilmiş bir gelin tarafından, yeni yıl bayramını kutlama töreninde söylemek üzere kaleme alınmıştı ve ziyafetlerde, şölenlerde müzik, şarkı ve dans eşliğinde söyleniyordu.

Çevirisi:

Damat, kalbimin sevgilisi
Güzelliğın büyüktür, bal gibi tatlı
Aslan, kalbimin kıymetlisi
Güzelliğın büyüktür, bal gibi tatlı

Damat, seni okşayayım
Benim değerli okşayışılarım baldan tatlıdır
Yatak odasında bal doludur
Güzelliğınle zevklenelim
Aslan seni okşayayım
Benim değerli okşayışılarım baldan tatlıdır
Damat benden zevk aldın,
Anneme söyle, sana güzel şeyler verecektir.
Babam sana hediyeler verecektir.

Sen, beni sevdiğin için,
Lütfet bana okşayışılarını,
Beyim tanrım, beyim koruyucum,
Tanrı ENLİL'in kalbini memnun eden ŞUSİN'im
Lütfet bana okşayışılarını

(<http://www.istanbularkeoloji.gov.tr> adresinden alınmıştır.)

Osman Hamdi Bey

Sakız Adası zor günler geçirmektedir, Yunan isyanı başlamış ve çatışmalar günbegün şiddetlenerek artmaktadır. Bir çok can yitmekte, sağ kalmayı başarabilen bir çok çocuk öksüz ve/veya yetim kalmaktadır. Sağ kalanlar toplanarak payitahta getirilmekte, kız olanları cariye, erkek olanları da köle olarak satılmaktadır. Dönemin sadrazamı Koca Mehmet Hüsrev Paşa da bu çocuklardan birisini satın alarak hürriyetine kavuşturmuş ve hatta evlat edinmiştir. Bu çocuk daha sonradan İbrahim Edhem adını alacaktır. 1818'de bir Rum ailesinin çocuğu olarak doğan İbrahim Edhem artık Osmanlı Sadrazamı'nın oğludur. Çok zeki bir çocuk olan İbrahim Edhem genç yaşta dönemin padişahı II. Mahmud ile tanışmış ve onun ihsanı ile Paris'e eğitim almak için gönderilen ilk Osmanlı öğrencilerinden birisi olmuştur. Devlet bursu verilerek eğitim amaçlı yurt dışına gönderilen ilk 4 Osmanlı gencinden birisidir artık İbrahim Edhem. Diğer arkadaşları askerlik eğitimi almak için gitmişler ama İbrahim Edhem maden mühendisliği okumaktadır. Hazırlık sınıfını birincilikle bitirir, sınıf arkadaşlarından olan Louis Pasteur'u de geride bırakmıştır. Eğitimi tamamladıktan sonra İstanbul'a döner İbrahim Edhem. Bir çok önemli görev verilir kendisine; kadrolu nazır gibidir. Sadece nazırlıklar değil, valilikler ve büyükelçilik görevleri de verilir. Hatta bir dönem sadrazam bile olur.

İbrahim Edhem Paşa Yağlıkçılar Kahyası Hacı Mustafa Ağa'nın kızı Fatma Hanım'la evlenir. 4 erkek, 2 kız toplam 6 çocukları olur. En büyük oğlu 30 Aralık 1842 senesinde doğmuştur. Adını Osman Hamdi koyar İbrahim Edhem Paşa.

Osman Hamdi başarılı bir ilk öğretim hayatı geçirir. Resme çok büyük ilgisi vardır ama babası İbrahim Edhem Paşa onun hukuk eğitimi görmesini istemektedir, bu yüzden onu eğitimi en iyi şekilde alabilmesi için Fransa'ya göndermek ister. Osman Hamdi heyecanlıdır, sanatın başkentine gidecektir. Babasının hukuk eğitimi görmesi isteğine boyun eğmiş görünür.

Osman Hamdi henüz 18 yaşındayken 1860 senesinde Marsilya gemisine biner, istikamet Fransa'dır. Marsilya'dan trenle Paris'e geçer. Ve işte hayallerinin şehriyle buluşmuştur artık. Paris'te hukuk eğitimi almaya başlayan Osman Hamdi bir yandan da misafir öğrenci olarak Paris Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda derslere girmeye başlar. Bu dönemde Osmanlı Devleti tarafından resim eğitimi almak üzere Paris'e gönderilen Süleyman Seyyid ve Şeker Ahmed ile tanışır ve yakın arkadaş olur. Bir de sevgilisi olur; adı Marie. Evlenirler. İki tane kızları olur: Fatma ve Hayriye.

1867 senesinde Osmanlı tarihi açısından çok önemli bir olay gerçekleşecektir. İlk defa bir padişah savaş nedeni dışında Osmanlı topraklarının dışına çıkacaktır. Fransa Kralı III. Napolyon Sultan Abdülaziz'i Uluslararası II. Paris Dünya Sergisi'ne davet etmiştir ve bu davet de kabul görmüştür. Osman Hamdi de bu tarihi olaya bizzat şahitlik eder. Ayrıca serginin Türkiye pavyonunda da zeybekler konulu üç resmi sergilenir, hatta bir de madalya alır.

Osman Hamdi batılı yaşam tarzına alışmıştır alışmasına, hukuk eğitimini de bırakmıştır ve tamamen resme yönelmiştir ama bu durum İbrahim Edhem Paşa'nın hiç hoşuna gitmemektedir. 1868 senesinde oğlunu İstanbul'a geri çağırır. Osman Hamdi babasını kıramaz, Marie'yi razı ettikten sonra babasına 'İstanbul'a geleceğini, kendisine planlarını anlatacağını ve dinlediğinde ona hak vereceği için tekrar Paris'e döneceğini' anlatan bir mektup yazar. Önce bu mektup sonra da Osman Hamdi ve Marie İstanbul'a ulaşırlar iki kızları ile birlikte.

Evet, Osman Hamdi batıda eğitim görmüş bir babanın oğludur, kendisi de batılı yaşam tarzını benimsemiştir ama yine de doğuludur. Babası tekrar Paris'e dönmesine izin vermez. Hatta Bağdat Valisi Mithat Paşa'nın yanında bir de memurluk ayarlar: 'vilayet umur-ı ecnebiye müdürlüğü'. Bağdat'a gider Osman Hamdi. Marie iki kızıyla birlikte İstanbul'da kalır. Aldatılmış hissetmektedir Marie. Artık Paris

sadece bir hayaldir onun için. Osman Hamdi sonradan resimlerini bir hayli etkileyecek iki sene geçirir Bağdat'ta, 1871'de İstanbul'a döner. Yeni bir görev alır: 'teşrifat-ı hariciye müdür muavini'. Bu sırada iki tiyatro oyunu yazar: Birisi Türkçe 'İki Karpuz Bir Koltuğa Sığmaz', diğeri Fransızca 'Cerf Volant (Uçurtma)'. Her iki oyun da sahnelenir.

1873 senesinde Viyana Dünya Sergisi katılacak olan eserleri belirlemekle ve pavyonu tasarlamakla görevlendirilir, ayrıca komiser olarak Viyana'ya gider. Yıllar sonra tekrar Avrupa'dadır Osman Hamdi. Burada yine bir Fransız kadınla tanışır; Marie. İstanbul'a gelirken yalnız değildir artık. Viyana'da tanıştığı Marie ismini değiştirmiş ve Naile adını alır, evlenirler; Melek, Leyla, Ethem ve Nazlı isminde 4 çocukları olur. Paris'te tanıştığı Marie buna dayanamaz ve kızlarından Fatma'yı yanına alarak Paris'e döner.

1881 senesinde P. Anton Dethieri'nin ölümü üzerine getirileceği Müze-i Hümayun müdürlüğü görevine kadar Altıncı Daire-i Belediye reisliği de olmak üzere bir çok görevde bulunur. Göreve geldiğinde Müze-i Hümayun Çinili Köşk'te bulunmaktadır. Önce burayı düzenler. Müze-i Hümayun'a müdür olarak atanmasından bir kaç ay sonra 1882'de kendisine bir başka görev verilir: Sanayi-i Nefise Mektebi müdürlüğü. Bugün Mimar Sinan Üniversitesi olarak bildiğimiz bu okulun kurulması için çalışmalara başlar Osman Hamdi Bey. Aynı zamanda arkadaşı olan mimar Alexander Vallaury bir okul binası yapmak için çalışmalara başlar. Osman Hamdi iki müessesinin de müdürü olacağı için Müze-i Hümayun'a yakın olmalıdır bu okul da. O yüzden bugün Eski Şark Eserleri Müzesi olarak kullanılan bina Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ilk binası olarak bir sene içerisinde tamamlanır ve 1883'de eğitime başlanır.

Osman Hamdi Bey eş zamanlı olarak çeşitli kazılara da katılmaya başlar. Önce Nemrut Dağı (1884) kazılarına sonra da Sayda (1887) kazılarına katılır. Özellikle Sayda kazıları sırasında yaptığı keşifler tüm dünyada ses getirir. Özellikle İskender ve Ağlayan Kadınlar lahitleri ile birlikte bir çok tarihi eser İstanbul'a getirilir. Bu arada iki kazı

arasında da boş durmamış ve 1874'te yayınlanan Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin yetersiz kaldığını fark edip 1884'te yeni bir nizamname yayınlanmasını sağlamıştır Osman Hamdi Bey. Eski nizamnameye göre kazılarda elde edilen eserlerin üçte biri kazıyı yapana, üçte biri kazı yapılan yerin sahibine ve ancak üçte biri de devlete kalıyordu. Yeni nizamname ile birlikte bulunan eserlerin tamamı Devleti Aliye'nin oluyordu.

Müze-i Hümayun'un kurulduğu yıllarda Osmanlı vilayetlerine gönderilen emirle Payitahta tarihi eserlerin gönderilmesi istenmiştir. Hem buralardan gelen eserler hem de yapılan kazılarda bulunan eserlerle birlikte Çinili Köşk yetersiz kalmaya başlamıştır. Hatta bazı eserleri özellikle lahitleri Çinili Köşk'ün içine sokmak bile mümkün olmamaktadır. Artık yeni bir müze binası yapımı iyiden iyiye ihtiyaç haline gelmiştir. Osman Hamdi Bey arkadaşı mimar Alexander Vallaury'nin kapısını bir kere daha çalar.

Aynı zamanda Sanay-i Nefise Mektebi hocalarından olan Vallaury tez zamanda bir müze binası tasarlar. 13 Haziran 1891 senesinde binanın ana yapısı tamamlanır. 1903 ve 1907 yıllarında da diğer iki bölümü tamamlanarak hizmet açılır.

Oxford ve Pennsylvania üniversitelerinden fahri doktora ünvanları alan Osman Hamdi Bey 24 Şubat 1910 tarihinde Kuruçeşme'deki yalısında vefat eder. Ayasofya'da kılınan cenaze namazından sonra naaşı önce Sanay-i Nefise Mektebi'ne getirilir ve öğrencilerinin düzenlediği törenin ardından Sirkeci'de bir vapura konularak Eskihisar'a götürülür. Vasiyeti üzerine sağlığında yazlık olarak kullandığı Eskihisardaki köşkünün bahçesine defnedilir. Bu köşk 1987'den beri Osman Hamdi Bey müzesi olarak kullanılmaktadır.

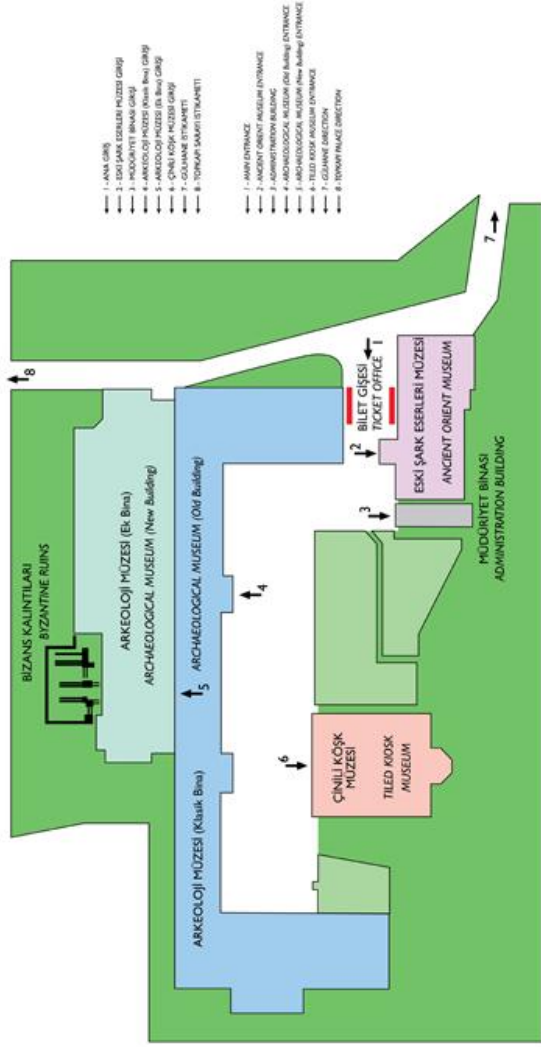
Çoğumuzun sadece Kaplumbağa Terbiyecisi tablosu ile tanıdığı Osman Hamdi Bey adeta bir rönesans sanatçısı gibi çok yönlüdür. Kaplumbağa Terbiyecisi mi? Osman Hamdi'nin 68 yıllık yaşamındaki iki tablo sadece. Evet iki tablo. Osman Hamdi Bey 1906 ve 1907

yıllarında olmak üzere iki kopyasını yapar bu eserin. İlki 222x122 santimetrelik tuval üzerine yapılmıştır ve bugün Pera Müzesi'nde sergilenmektedir. İkincisi biraz daha küçüktür, yapıldığı tuvalin boyutları 136x87 santimetredir ve Belma Simavi Koleksiyonu'nda bulunmaktadır.

Planlar

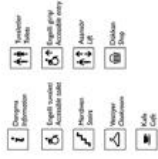
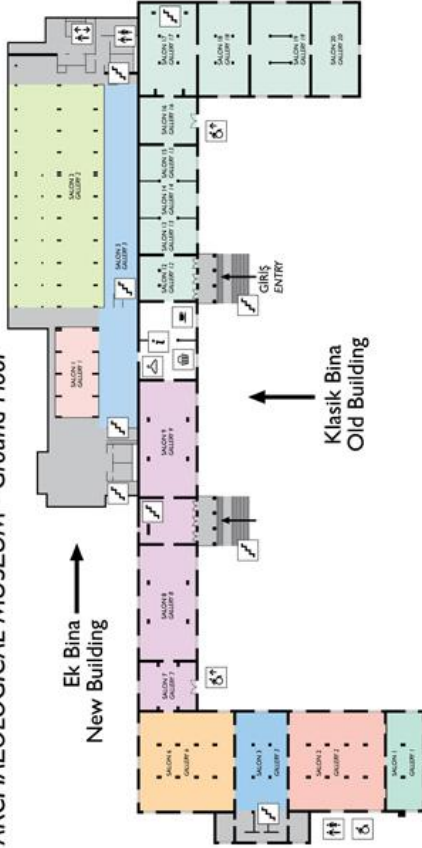

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ İSTANBUL ARCHAEOLOGICAL MUSEUMS

ARKEOLOJİ MÜZESİ - Zemin Kat ARCHAEOLOGICAL MUSEUM - Ground Floor

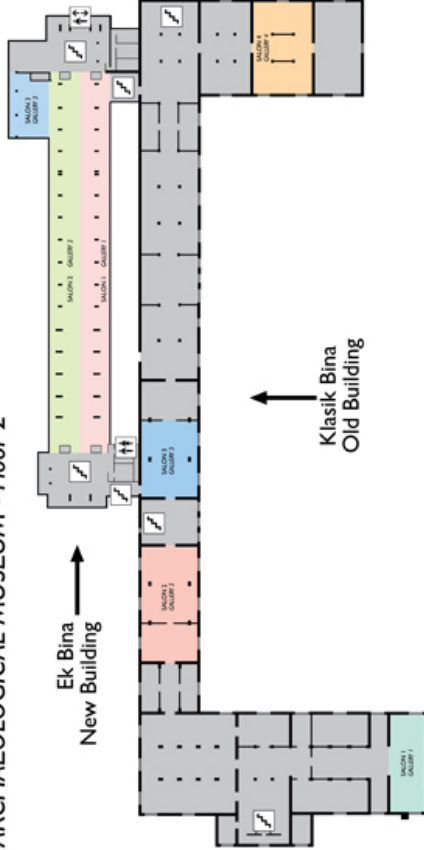
Ek Bina →
New Building

KLASİK BİNA
 SALON 1: LUKYA TİPİ LAHİTLER
 SALON 2: ANADOLU'DA ANTİK ÇAĞ MİMARLIĞI
 SALON 3: SİDAMİRA (KÜÇÜK ASYA) TİPİ LAHİTLER
 SALON 6: MEZAR KÜLTÜ
 SALON 7 - 9: SİDON KRAL NEKROPOLÜ
 SALON 12 - 20: ARKAİK DÖNEMDEN ROMA DÖNEMİNE HEYKEL SANATI
 EK BİNA
 SALON 1: ÇOCUK MÜZESİ
 SALON 2: İSTANBULUN ÇEVRE KÜLTÜRLERİ (TRAKYA - BİTİNİYA - BİZANS)
 SALON 3: ASSOS SALONU

OLD BUILDING
 GALLERY 1: LYCIAN TYPE SARCOPHAGI
 GALLERY 2: ANCIENT ARCHITECTURE IN ANATOLIA
 GALLERY 3: SİDAMİRA (ASIA MINOR) TYPE SARCOPHAGUS
 GALLERY 6: STELAE AND SARCOPHAGI
 GALLERY 7 - 9: SİDON ROYAL NECROPOLIS
 GALLERY 12 - 20: SCULPTURE OF ARCHAIC PERIOD TO ROMAN PERIOD
 NEW BUILDING
 GALLERY 1: CHILDREN MUSEUM
 GALLERY 2: NEIGHBOURING CULTURES OF İSTANBUL (THRACE-BITHYNIA AND BIZANTIUM)
 GALLERY 3: ASSOS HALL

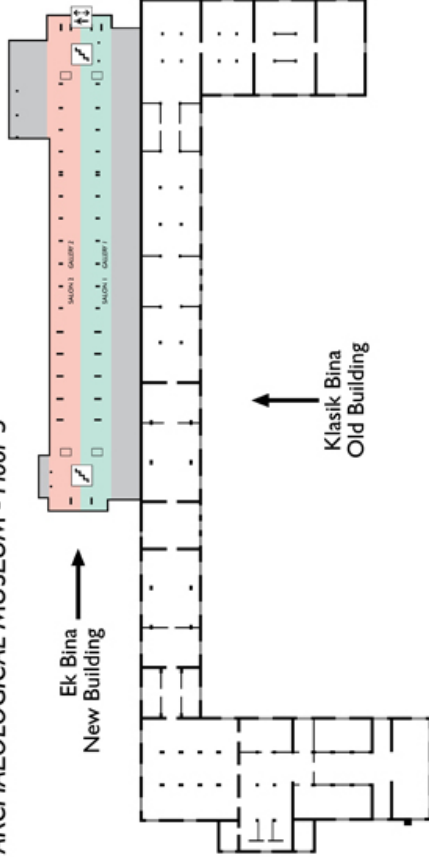
ARKEOLOJİ MÜZESİ - Kat 2 ARCHAEOLOGICAL MUSEUM - Floor 2

- KLASİK BİNA**
- SALON 1: KÜTÜPHANE
 - SALON 2: GEÇİCİ MÜSADERELİK ESER SALONU
 - SALON 3: PİŞMİŞ TOPRAK HEYKELCİKLER
 - SALON 4: YILDIZ SALONU
 - EK BİNA
 - SALON 1: TROIA
 - SALON 2: TROIA ÇAĞDAŞ ANADOLU KÜLTÜRLERİ
 - SALON 3: FRIG

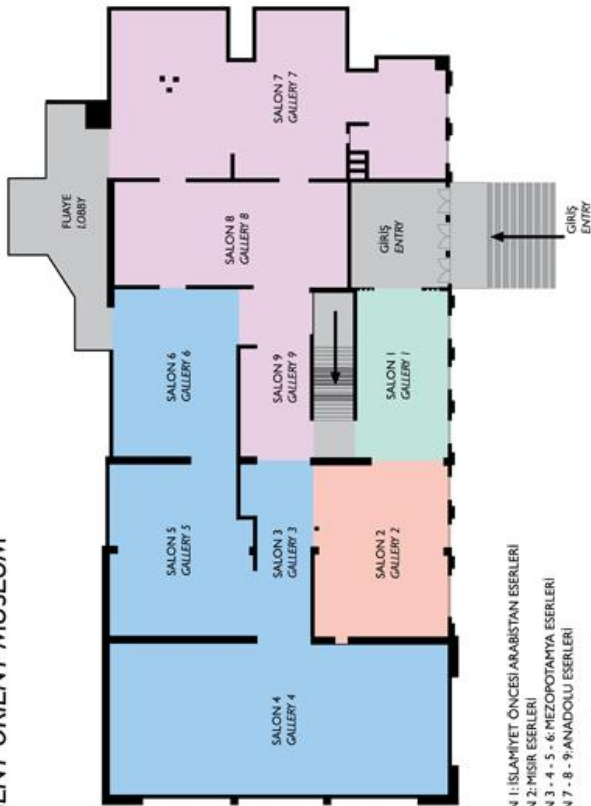
- OLD BUILDING**
- GALLERY 1: LIBRARY
 - GALLERY 2: CONFISCATED OBJECTS - CONTEMPORARY HALL
 - GALLERY 3: TERRA COTTA STATUES
 - GALLERY 4: YILDIZ HALL
 - NEW BUILDING
 - GALLERY 1: TROIA
 - GALLERY 2: ANATOLIA DURING THE TROIA AGE
 - GALLERY 3: PHRYGIA

ARKEOLOJİ MÜZESİ - Kat 3
ARCHAEOLOGICAL MUSEUM - Floor 3

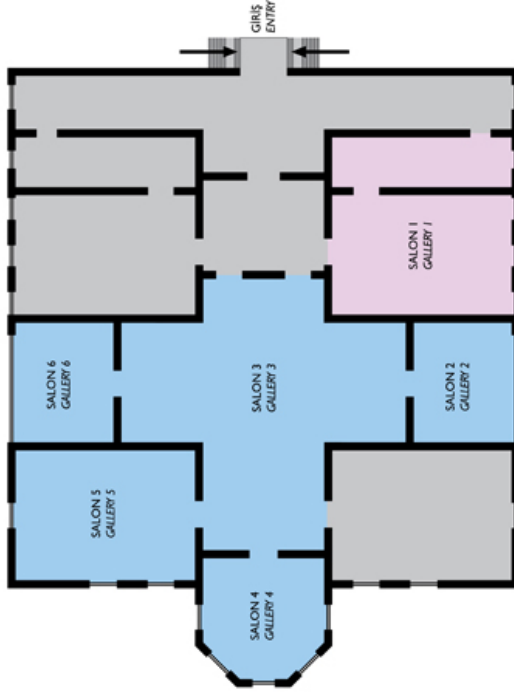
- EK BINA
 SALON 1: SURİYE - FILİSTİN
 SALON 2: KIBRIS
- NEW BUILDING
 GALLERY 1: SYRIA - PALESTINE
 GALLERY 2: CYPRUS

ESKİ ŞARK ESERLERİ MÜZESİ ANCIENT ORIENT MUSEUM

- SALON 1: İSLAMİYET ÖNCESİ ARABİSTAN ESERLERİ
- SALON 2: MİSİR ESERLERİ
- SALON 3 - 4 - 5 - 6: MEZOPOTAMYA ESERLERİ
- SALON 7 - 8 - 9: ANADOLU ESERLERİ
- GALLERY 1: PRE - ISLAMIC-ARABIAN ART
- GALLERY 2: EGYPT COLLECTION
- GALLERY 3 - 4 - 5 - 6: MESOPOTAMIA COLLECTION
- GALLERY 7 - 8 - 9: ANATOLIA COLLECTION

ÇİNİLİ KÖŞK MÜZESİ
TILED KIOSK MUSEUM

- SALON 1: SELÇUKLU DÖNEMİ
- SALON 2 - 3 - 4 - 5 - 6: OSMANLI DÖNEMİ
- GALLERY 1: SELJUK PERIOD
- GALLERY 2 - 3 - 4 - 5 - 6: OTTOMAN PERIOD

Notlar

www.istanbulgezginleri.com

 /IstanbulGezginleri

 /gezginist